

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

10. Yuldasheva L. P., Kobylina Y. M., Kolomyńska T. B. Pragmatic features of the titles of modern ukrainian literature. «Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University». *Series: «Philology. Journalism»*. 2022. Т. 1. № 1. С. 83–90. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-1/15> (дата звернення: 05.02.2024).

Марія Руденко,

аспірантка Сумського державного університету

КІНОПЕРЕКЛАД В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Кінопереклад в Україні з'явився у 1960-х роках, його осередком стала кіностудія О. Довженка, проте часи його бурхливого розвитку припали на період незалежності України. Події Революції Гідності, анексії Криму, початку російської агресії та подальше повномасштабне вторгнення вплинули на формування свідомості українців, повернення до автентичної української культури та стали відправною точкою до активізації виробництва та розповсюдження фільмів з українським дубляжем. З юридичної перспективи, перший закон стосовно обов'язкового дубляжу іноземних стрічок в Україні з'явився у 1998 році, але першим фільмом в українському перекладі є мультфільм «Тачки», продубльований на студії «Постмодерн Постпродакшн» у 2006 році, водночас першим дубльованим художнім фільмом стала стрічка «Пірати Карибського моря: Скриня мерця» (2006 рік).

Кінопереклад вважається аудіовізуальним типом перекладу, адже його характерними рисами є: зміст аудіовізуального продукту синхронно передається через два канали (візуальний та аудіальний); переклад підпорядковується зображенню, і аудіоряд відповідає візуальному; процес перекладу здійснюється не тільки перекладачем, до нього залучаються редактори, режисери, актори озвучення; технічний складник безпосередньо впливає на результат аудіовізуального перекладу [3, с. 111]. Ми виділяємо основні види кіноперекладу, як-то: субтитрування (повне збереження вихідного звукоряду,

увага з відеоряду перемикається на читання субтитрів, розташованих унизу екрану), озвучування (зі збереженням оригінальної аудіодоріжки), дубляж (найдорожчий вид кіноперекладу, в якому фільм озвучується цілою акторською групою; відбуваються значні зміни вихідного тексту для забезпечення збігання артикуляції акторів оригінального тексту та акторів дубляжу), синхронний переклад (переважно використовується під час кінофестивалей, але зараз активно замінюється субтитруванням) [1, с. 36].

Згідно з теорією перекладу під «локалізацією» розуміється повна адаптація перекладацького продукту до місцевих умов використання у конкретному регіоні. Локалізація – це адаптація об'єкту перекладу до культури та реалій мови перекладу [2, с. 231]. Переклад фільмів традиційно вважається типом локалізації, адже адаптація тексту відбувається з урахуванням психологічних, культурних, релігійних та ідеологічних особливостей мови перекладу. Відповідно, ми виділяємо наступні проблеми української локалізації: 1) фільми та серіали в українській озвучці виходять пізніше, через що глядачам доводиться чекати їх певний час; 2) відсутність у вільному доступі української озвучки для низки фільмів та серіалів, складність пошуку; 3) невдалий підбір голосів; 4) обмежене різноманіття голосів озвучки; 5) недостатня професійна підготовка акторів дубляжу та кіноперекладачів.

Дублювання як вид кіноперекладу включає в себе декілька етапів: отримання матеріалів та ряду звукових доріжок з ефектами, музикою та шумами; переклад скриптів; укладання перекладу; підбір акторів; безпосереднє озвучування реплік; попередній перегляд фільму з метою виправлення виявлених огріхів; дубльований фільм перезаписують у формат *Dolby*; остаточний перегляд фільму перед запуском в прокат. Студії дубляжу отримують кінофільми за 1–1,5 місяців до релізу, коли фільм готовий на 90–100%. Нерідко матеріали приходять пошкоджені, з водяними знаками, без монтажу для уникнення незаконного розповсюдження фільмів. Але якщо йдеться про серіали та ТВ-шоу, студії можуть їх отримувати за кілька тижнів до прем'єри, таким чином студія має обмежений час на підготовку дубляжу з

урахуванням роботи пари «перекладач – редактор», безпосереднього запису і технічної складової.

Озвучення вважається технічно простішим та фінансово дешевшим видом кіноперекладу, адже для озвучення залучаються від одного до чотирьох акторів, натомість для дубляжу кожному персонажу підбирається один актор.

В Україні процес перекладу під дубляж стикається з двома основними проблемами: низька оплата праці (переклад під дубляж через низьку оплату часто виконується непрофесійними перекладачами або людьми, які просто знають іноземну мову та шукають додатковий заробіток) та відсутність навчальних дисциплін з практики дублювання у програмах кафедр з перекладу ВУЗів України (переклад під дубляж виконують професійно не підготовлені перекладачі, а це може негативно вплинути на адекватність перекладу) [4, с. 340].

В Україні діють як професійні студії дубляжу (*LeDoyen, Postmodern Postproduction, Так Треба Продакшн*), так і непрофесійні фандаб-студії (*Твій.Продакшн, DniproFilm*). Фандаб-студії працюють на краудфандингових засадах, тобто люди на добровільних основах збирають кошти на підтримку проекту, в даному випадку, для виконання озвучки/дубляжу. Ці студії спеціалізуються в основному на перекладі контенту азійського виробництва (аніме, дорами), а також на перекладі відео для *YouTube*.

Станом на грудень 2023 року на сервісі *Netflix* було доступно 322 титулоназви з українським дубляжем чи закадровим озвученням. Серед студій локалізації, які займалися україномовним дублюванням/озвученням для *Netflix* є *Так Треба Продакшн* (113 одиниць), *Постмодерн Постпродакшн* (114 одиниць), *LeDoyen Studio* (80 одиниць) та *Tretyakoff Production / Cinema Sound Production* (2 одиниці). За даними сайту КіноБаза станом на березень 2024 року вже є 17 фільмів та серіалів, які доступні на *Netflix* з українською доріжкою/озвучкою.

Варто відзначити, що студій дубляжу зацікавлені не тільки в локалізації фільмів, які виходять зараз, але й також у роботі зі старими фільмами. У такий спосіб, стрічки серії «бондіани», які виходили у 60-90-их роках ХХ століття

отримали українську багатоголосну озвучку на замовлення каналу ICTV аж до виходу «Казино “Рояль”» у 2006 році, який був дубльований студією «Невафільм». Вже з фільму «007. Координати: Скайфолл» дублюванням «бондіани» займалася студія *LeDoyen*, представивши фільм в українських кінотеатрах в 2012 році.

Відзначаємо, що популярним видом кіноперекладу також є і субтитрування. Субтитрування – це спеціалізований скорочений фрагментальний різновид перекладу, а саме скорочена версія кінодіалогу, винесеного в буквених зображеннях на екран. [5]. Субтитрування вважається найдешевшим та найшвидшим способом адаптації картин. Він вимагає менше коштів на реалізацію та займає значно менше часу на виконання, ніж озвучка чи дубляж. Однією з переваг субтитрування є збереження оригінальної кінодоріжки, тому відеодоріжки, перекладені за допомогою субтитрів, несуть також і освітню функцію, які можуть використовуватися як матеріали для вивчення іноземних мов. При цьому великим недоліком субтитрування є те, що швидкість читання нижче швидкості людської мови, тому глядачам доводиться використовувати компресію (вилучення) для того, щоб прочитати субтитри. Субтитрування є особливо популярним у відео для *YouTube*, а також на освітніх платформах на кшталт *TED Talks*.

На думку суспільства, якість кіноперекладу в Україні за останні роки змінилася на краще – про це свідчить зацікавленість аудиторії в україномовному продукті. Це дає нам можливість говорити про перспективність галузі кіноперекладу в загальній картинці українізації суспільства.

Лавиноподібне надходження іноземних фільмів та серіалів вимагає якісної підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі кіноперекладу. Ми відзначаємо, що на даному етапі кількісний показник переважає якісний, проте кінопереклад в Україні як галузь молода та перспективна зараз всі шанси вийти на високий рівень не тільки за кількістю реалізованого продукту, а й за якістю виконання локалізації як частини просування української культури. Сфера кіноперекладу є невичерпною, і перспективи майбутніх досліджень вбачаємо у

вивченні питань вкладу фандаб-студій, роботи непрофесійних команд кіноперекладачів та їхнього впливу на українізацію суспільства.

Список використаних джерел:

1. Журавель Т.В. Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу і його становлення в Україні та світі. *Науковий вісник ДДПУ імені І.Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство. № 10. 2018. с. 35–38.

2. Іваницький Є.С., Статкевич Л.П. Поняття «локалізація» в ігровій індустрії та перекладацькій діяльності. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72) № 6 Ч. 1. 2022. С. 230-234.*

3. Мельник А. П. Кінопереклад як особливий тип аудіовізуального перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. Вип. 58. 2015. С.110–112.

4. Полякова О.В. Дублювання як вид кіноперекладу. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Випуск 116. Кіровоград. 2013. С. 338–341.

5. Zatlin P. *Theatrical Translation and Film Adaptation*. Toronto: Multilingual Matters Ltd, 2005. 235 p.

Науковий керівник – Ущиповська І. В., кандидат філологічних наук, доцент, старший викладач кафедри германської філології Сумського державного університету.